

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA MAJKRZYK przeciwko POLSCE

SKARGA nr 52168/99

WYROK* – 6 maja 2003 r.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Sir N. BRATZA, *przewodniczący*,
Pani E. PALM,
Pani V. STRÁŽNICKÁ,
Pan M. FISCHBACH,
Pan J. CASADEVALL,
Pan R. MARUSTE,
Pan L. GARLICKI, *sędziowie*,
oraz Pana M. O'BOYLE, *kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 8 kwietnia 2003 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 52168/99), wniesionej w dniu 4 stycznia 1999 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału, na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatelkę Rzeczypospolitej Polskiej, Halinę Majkrzyk („skarżąca”).

* Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez art. 44 ust. 2 Konwencji. Tekst wyroku może podlegać korekcie edytorskiej przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżąca zarzucała, że jej prawo do „rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie” nie było przestrzegane.

4. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (art. 52 ust. 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (art. 27 ust. 1 Konwencji), która miała zająć się sprawą zgodnie z art. 26 ust. 1 Regulaminu Trybunału.

5. Dnia 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład Sekcji (art. 25 ust. 1 Regulaminu). Niniejsza sprawa została przydzielona do nowo utworzonej Czwartej Sekcji (art. 52 ust. 1).

6. Decyzją z dnia 27 sierpnia 2002 r. Trybunał uznał skargę za dopuszczalną.

FAKTY

7. Skarżąca urodziła się w 1950 r. i mieszka w Kaczyniu, w Polsce.

8. Dnia 10 czerwca 1988 r. skarżąca złożyła do Sądu Rejonowego w Kielcach wniosek o podział spadku po jej zmarłej matce. Od dnia 19 lipca 1988 r. do dnia 30 kwietnia 1993 r. sąd przeprowadził jedenaście rozpraw i zlecił biegłym przygotowanie siedmiu opinii.

9. W dniach 31 sierpnia i 14 października 1993 r., sąd przeprowadził rozprawę. Następnie, dnia 25 października 1993 r. sąd przesłuchał świadka w miejscu jego zamieszkania.

10. Rozprawa wyznaczona na dzień 18 listopada 1993 r. została odroczonej *sine die* ponieważ nie stawiał się świadek. Tego samego dnia sąd podjął decyzję o zleceniu przygotowania uzupełniającej opinii biegłego.

11. Dnia 6 maja 1994 r. sąd odroczył rozprawę na wniosek adwokata uczestnika¹ postępowania – B. J.

12. Rozprawa wyznaczona na dzień 8 czerwca 1994 r. została odroczonej z powodu niestawiennictwa świadka.

13. Dnia 6 lipca 1994 r. sąd przeprowadził rozprawę i wyznaczył uczestnikom termin na przedłożenie wniosków dowodowych.

14. Podczas rozprawy w dniu 29 lipca 1994 r. sąd zlecił przygotowanie uzupełniającej opinii biegłego. Dnia 24 października opinia została przedłożona sądowi.

¹ Ang. *party* – strona, jednakże w postępowaniu nieprocesowym występują uczestnicy – przyp. tłum.

15. Dnia 15 grudnia 1994 r. B.J. zwrócił się do sądu o zabezpieczenie roszczenia.

16. Dnia 13 lutego 1995 r. sąd przeprowadził rozprawę. Wyznaczył dwutygodniowy termin na złożenie przez B.J. wniosków dowodowych oraz na przedłożenie przez skarżącą pism procesowych.

17. Rozprawa wyznaczona na dzień 27 marca 1995 r. została odroczone do dnia 8 maja 1995 r., na wniosek adwokata B.J. Następnie, sąd odroczył rozprawę wyznaczoną na dzień 8 maja 1995 r. do dnia 22 maja 1995 r.

18. Na rozprawie w dniu 22 maja 1995 r. B.J. zakwestionował opinię biegłego i zwrócił się do sądu o przeprowadzenie wizji lokalnej.

19. Dnia 29 maja 1995 r. sąd odmówił wydania postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia.

20. Dnia 10 listopada 1995 r. sąd przeprowadził rozprawę. Rozprawa wyznaczona na dzień 26 stycznia 1996 r. została odroczone z powodu nieobecności biegłego.

21. Dnia 27 marca 1996 r. sąd przeprowadził rozprawę. Przesłuchał biegłego i zadecydował o przeprowadzeniu wizji lokalnej. Wizja lokalna wyznaczona na dzień 28 czerwca 1996 r. została przełożona ze względu na złą pogodę. Dnia 23 sierpnia 1996 r. sąd przeprowadził wizję lokalną.

22. Dnia 7 stycznia 1997 r. sąd zadecydował o konieczności przygotowania dodatkowej opinii biegłego.

23. Dnia 17 marca 1997 r. skarżąca i czterech innych uczestników postępowania wysłała do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie list z prośbą o przyspieszenie postępowania. Pismem z dnia 13 maja 1997 r. prezes poinformował skarżącą, że Prezes Sądu Rejonowego w Kielcach obejmie nadzór nad postępowaniem. Przyznał też, że postępowanie uległo spowolnieniu w wyniku zmiany sędziego referenta.

24. Dnia 8 maja 1997 r. opinia uzupełniająca została przedłożona w sądzie.

25. Dnia 14 lipca 1997 r. sąd przeprowadził rozprawę. Wyznaczył adwokatowi B.J. dwutygodniowy termin na przedłożenie pism procesowych.

26. Rozprawa wyznaczona na 5 września 1997 r. została odroczone *sine die*.

27. Dnia 6 października 1997 r. sąd zlecił przygotowanie opinii uzupełniającej. Dnia 20 października opinia została przedłożona do sądu.

28. Następną rozprawę wyznaczoną na dzień 22 listopada 1997 r. została odroczone na wniosek B.J., który był chory.

29. Dnia 22 grudnia 1997 r. sąd przeprowadził rozprawę.

30. Rozprawa wyznaczona na dzień 4 lutego 1998 r. została odroczone na wniosek adwokata B.J.

31. Dnia 18 lutego 1998 r. sąd przeprowadził rozprawę. Zlecił przygotowanie opinii uzupełniającej. Dnia 17 marca 1998 r. opinia uzupełniająca została przedłożona w sądzie.

32. Kolejna rozprawa, wyznaczona na dzień 23 marca 1998 r. została odroczone *sine die*.

33. Dnia 1 czerwca 1998 r. sąd zlecił przygotowanie, w terminie jednego miesiąca, nowej opinii uzupełniającej. Dnia 10 lipca 1998 r. sąd otrzymał opinię uzupełniającą. Dnia 5 sierpnia 1998 r. skarżąca i inni uczestnicy postępowania zakwestionowali opinię biegłego.

34. Dnia 30 września 1998 r. skarżąca złożyła do Prezesa Sądu Rejonowego w Kielcach skargę na opóźnienie w postępowaniu.

35. Dnia 6 listopada 1998 r. sąd doręczył uczestnikom opinię biegłego i wyznaczył im czternastodniowy termin na złożenie do niej uwag. Dnia 18 listopada 1998 r. skarżąca i inni uczestnicy postępowania zakwestionowali opinię biegłego i zarzucili B.J. przedłużanie postępowania.

36. Rozprawa przeprowadzona w dniu 23 marca 1999 r. została odroczone na wniosek adwokata skarżącej, ponieważ zaistniała możliwość zawarcia ugody.

37. Sąd przeprowadził następną rozprawę dnia 30 kwietnia 1999 r. Adwokat skarżącej poinformował sąd, że zawarcie ugody było niemożliwe z uwagi na postępowanie B.J.

38. Dnia 14 maja 1999 r. sąd zakończył rozpatrywanie sprawy i poinformował uczestników, że postanowienie końcowe zostanie wydane dnia 24 maja 1999 r. Później podjął rozpatrywanie sprawy na nowo i wyznaczył rozprawę na dzień 8 września 1999 r.

39. Dnia 22 września 1999 r. Sąd Rejonowy wydał postanowienie. Dnia 13 grudnia 1999 r. B.J. złożył do Sądu Okręgowego w Kielcach apelację od postanowienia sądu pierwszej instancji.

40. Dnia 27 kwietnia 2000 r. sąd przeprowadził rozprawę.

41. Dnia 15 maja 2000 r. sąd oddalił wniosek B.J. o zwolnienie z kosztów sądowych.

42. Dnia 27 czerwca 2000 r. sąd postanowił, że w ciągu miesiąca mają zostać przygotowane trzy nowe opinie biegłych. Zostały one przedłożone do sądu, odpowiednio, w dniach 20 lipca i 30 sierpnia 2000 r.

43. Dnia 18 października 2000 r. sąd przeprowadził rozprawę i polecił uczestnikom przedłożenie w ciągu 14 dni ich uwag, co do opinii biegłych. Odroczył rozprawę *sine die* na łączny wniosek B.J. i jego adwokata.

44. Dnia 1 grudnia 2000 r. sąd przeprowadził rozprawę i przesłuchał biegłych. Zakończył rozpatrywanie sprawy i ogłosił, że postanowienie zostanie wydane dnia 15 grudnia 2000 r. Tego samego dnia na wniosek B.J. i jego adwokata sąd otworzył ponownie rozprawę i odroczył ją *sine die*.

45. Następna rozprawa, wyznaczona na dzień 25 stycznia 2001 r., została odroczone na wniosek adwokata B.J. – z powodu choroby B.J.

46. Dnia 12 kwietnia 2001 r. sąd przeprowadził rozprawę. Wydał postanowienie i oddalił apelację.

47. Dnia 23 czerwca 2001 r. B.J. złożył do Sądu Okręgowego w Kielcach kasację. Dnia 12 lipca 2001 r. sąd odrzucił kasację. Dnia 28 sierpnia 2001 r. B.J. odwołał się. Dnia 28 lutego 2002 r. sąd oddalił odwołanie B.J. i postanowienie uprawomocniło się.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

48. Skarżąca zarzucała, że postępowanie w jej sprawie przekroczyło rozsądny czas trwania, w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”

49. Rząd sprzeciwił się temu stanowisku.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

50. Trybunał zauważa po pierwsze, że postępowanie rozpoczęło się dnia 10 czerwca 1988 r., kiedy skarżąca złożyła wniosek do Sądu Rejonowego w Kielcach. Jednakże, okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się nie w tej dacie, ale dnia 1 maja 1993 r., kiedy weszła w życie deklaracja Polski o uznaniu prawa do składania skarg indywidualnych na podstawie dawnego art. 25 Konwencji. Postępowanie zakończyło się dnia 28 lutego 2002 r. Łączna długość trwania sprawy skarżącej wyniosła zatem 13 lat, 8 miesięcy i 18 dni, z czego jurysdykcji *ratione temporis* Trybunału podlega okres 8 lat, 9 miesięcy i 27 dni.

51. Aby ocenić zasadność długości trwania rozpatrywanego okresu, Trybunał weźmie pod uwagę stan sprawy w dniu 1 maja 1993 r. (patrz, m.in., wyrok *Humen przeciwko Polsce*[GC], nr 26614/95, §§ 58-59, 15 października 1999 r., niepublikowany).

B. Rozsądna długość postępowania

52. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia zawichości sprawy, postępowania skarżącego i

właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in. wyrok *Humen przeciwko Polsce* cytowany powyżej, § 60; i wyrok *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII;).

1. Stopień skomplikowania sprawy

53. Rząd twierdził, że sprawa była skomplikowana, ponieważ wymagała przygotowania opinii biegłych, w celu ustalenia niektórych okoliczności roszczenia oraz ich konsekwencji.

54. Skarżąca nie zgodziła się z Rządem i twierdziła, że sprawa nie była skomplikowana. Uważała, że liczba opinii biegłych sporządzonych w czasie postępowania była nadmierna.

55. Trybunał zauważa, że niniejsza sprawa dotyczyła wniosku o podział majątku spadkowego. Przychyla się do twierdzenia, że kilkakrotne opracowywanie opinii biegłych mogło skomplikować do pewnego stopnia, ale nie znacząco, postępowanie. Jednakże, biorąc pod uwagę naturę zagadnień prawnych, jakie rozstrzygnąć musi sąd cywilny w tego rodzaju postępowaniach, brak jest czynników powodujących, aby to postępowanie można było uznać za skomplikowane.

2. Postępowanie skarżącej

56. Rząd utrzymywał, że skarżąca przyczyniła się do długości postępowania, bowiem kilkakrotnie zwracała się do sądu o uzyskanie opinii biegłych. Ponadto, Rząd przypomniał, że w sierpniu i listopadzie 1998 r. skarżąca kwestionowała opinie biegłych. Rząd zauważył też, że w marcu 1999 r. adwokat skarżącej zwrócił się do sądu o odroczenie rozprawy. Przyznał jednakże, że i inni uczestnicy postępowania przyczynili się do przedłużenia sprawy. Wskazał, że postępowanie B.J. w sposób znaczący wpłynęło na długość postępowania.

57. Skarżąca twierdziła, że nie przyczyniła się do przedłużenia długości postępowania.

58. Trybunał zauważa, że prawdą jest, iż skarżąca dwukrotnie zakwestionowała opinie biegłych i że jej adwokat raz zwrócił się do sądu o odroczenie rozprawy. Jednakże, nie wydaje się, aby te wydarzenia w sposób znaczący przedłużyły postępowanie. Ponadto, Trybunał przyznaje, że wnioski dowodowe skarżącej mogły mieć wpływ na długość postępowania. Jednakże, jak przedstawił to Rząd, nie tylko skarżąca składała wnioski dowodowe. Ponadto, nie było obowiązkiem sądu przychylenie się do wszystkich wniosków uczestników, jako że to sąd podejmuje decyzję o tym, który wniosek jest istotny dla sprawy.

Trybunał nie jest zatem przekonany, że te opóźnienia mogłyby wyjaśnić ogólną długość trwania postępowania.

3. Postępowanie władz sądowych i waga postępowania dla skarżącej

59. Rząd twierdził, że właściwe sądy postępowaly z należytą starannością w rozpatrywaniu sprawy skarżącej.

60. Skarżąca twierdziła, że sądy nie postępowaly z należytą starannością w jej sprawie. W szczególności wskazywała, że dnia 27 marca 1996 r. sąd podjął decyzję o przeprowadzeniu wizji lokalnej, ale odbyła się ona dopiero w kilka miesięcy potem, a mianowicie dnia 26 sierpnia 1996 r. Ponadto twierdziła, że po przeprowadzeniu wizji lokalnej kolejna rozprawa miała miejsce dopiero po jedenastu miesiącach. Skarżąca wskazywała także na opóźnienie w postępowaniu w okresie od 23 marca 1998 r. do 23 marca 1999 r.

61. Trybunał zauważa, że sprawa do momentu rozstrzygnięcia w pierwszej instancji trwała jedenaście lat i trzy miesiące (patrz pkt. 8-39 powyżej). Trybunał dalej zauważa, że w 1994 r. odbyły się jedynie dwie rozprawy merytoryczne. Poza tym dwukrotnie miały miejsca okresy, kiedy to przed Sądem Rejonowym w Kielcach nie przeprowadzono żadnej rozprawy co do meritum. Pierwszy okres trwał od 27 marca 1996 r. do 14 lipca 1997 r. (patrz pkt. 21 i 25 powyżej). Drugi okres bezczynności miał miejsce pomiędzy 23 marca 1998 r. a 23 marca 1999 r. (patrz pkt. 32-36 powyżej).

62. Trybunał zauważa także, iż władze krajowe przyznały, że postępowanie nie było prowadzone szybko. W szczególności, w odpowiedzi na skargę skarżącej na prowadzenie postępowania, dnia 13 maja 1997 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie przyznał, że tempo postępowania uległo zwolnieniu w wyniku zmiany sędziego referenta (patrz pkt 23 powyżej).

63. Ponadto, Trybunał przypomina, że art. 6 ust. 1 Konwencji zobowiązuje Państwa Strony do takiego zorganizowania ich systemu sądownictwa, aby sądy mogły spełniać wszystkie jego wymagania, w tym zobowiązanie do rozstrzygania sporów w rozsądnym terminie (patrz, m.in. *Duclos przeciwko Francji*, wyrok z dnia 17 grudnia 1996 r., *Reports* 1996-VI, ss. 2180–81, § 55 *in fine*). Dlatego też, opóźnienia w postępowaniu muszą być przede wszystkim przypisane władzom krajowym.

64. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy i ogólną długość trwania postępowania Trybunał uważa, że wymóg „rozsądnego terminu” trwania postępowania zawarty w art. 6 ust. 1 Konwencji, nie został dochowany w tym przypadku. Nastąpiło więc naruszenie tego artykułu.

II. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

65. Zgodnie z art. 41 Konwencji:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

66. Skarżąca domagała się kwoty 50 000 zł z tytułu szkód materialnych i niematerialnych. W szczególności wskazywała na załamanie nerwowe, które jej zdaniem było wynikiem opóźnień w rozpatrywaniu sprawy.

67. Rząd uważał, że kwota, jakiej domagała się skarżąca była nadmierna. Zwrócił się do Trybunału o orzeczenie, że samo stwierdzenie naruszenia stanowić miałyby wystarczające zadośćuczynienie. W przeciwnym razie prosił Trybunał o przyznanie zadośćuczynienia z uwzględnieniem dotychczasowego orzecznictwa w podobnych sprawach oraz krajowych warunków ekonomicznych.

68. Trybunał zauważył, że skarżąca z pewnością odniosła szkodę o charakterze niematerialnym, jak niepokój i frustracja będące wynikiem przedłużającego się postępowania, które nie mogą być naprawione przez samo orzeczenie naruszenia. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie słuszności Trybunał przyznaje skarżącej z tego tytułu kwotę 4000 EUR.

B. Koszty i wydatki

69. Skarżąca domagała się kwoty 10 000 zł tytułem zwrotu kosztów i wydatków poniesionych przed sądami krajowymi. Skarżąca przedstawiła w szczególności wyliczenie opłat poniesionych na rzecz adwokata oraz biegłych sądowych.

70. Rząd uważał, że nie może ponosić odpowiedzialności za koszty i wydatki poniesione przez skarżącą w trakcie postępowania przed sądami krajowymi.

71. Trybunał przypomina, że aby być upoważnionym do zwrotu kosztów i wydatków, zgodnie z art. 41, poszkodowana strona musi je ponieść w związku z działaniami podjętymi w ramach krajowego porządku prawnego, w celu zapobieżenia lub usunięcia skutków naruszenia, a samo naruszenie powinno być stwierdzone przez Trybunał; dotyczy to zarówno przypadków kiedy Trybunał przyzna zadośćuczynienie, jak i sytuacji, gdy tak nie zrobi (patrz *Zimmermann i Steiner przeciwko Szwajcarii*, wyrok z dnia 13 lipca 1983 r., Seria A nr 66, s. 14, § 36). W tej sytuacji Trybunał uważa, że skarżąca nie wykazała, iż poniesione przez nią wydatki miały na celu spowodowanie, by sądy krajowe postępowały zgodnie z art. 6 ust. 1 (patrz *Zimmermann i Steiner przeciwko Szwajcarii*, cytowany powyżej, ss. 14-15, §

37). W związku z tym, Trybunał oddala roszczenie o zwrot kosztów i wydatków.

C. Odsetki z tytułu niewypłacenia zadośćuczynienia

72. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu niewypłacenia zadośćuczynienia powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego, plus trzy punkty procentowe (patrz *Christine Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], skarga nr 28957, § 124, zostanie opublikowany w ECHR 2002).

Z tych przyczyn Trybunał jednogłośnie,

1. UZNAJE, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji;

2. UZNAJE że:

a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącej, z tytułu szkód niematerialnych, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, 4000 EUR (cztery tysiące euro), które będą przeliczone na walutę polską według kursu z dnia uprawomocnienia się wyroku, plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany;

b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty będą płatne od tej sumy zwykłe odsetki, według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego, plus trzy punkty procentowe.

3. ODDALA pozostałą część żądania skarżącej dotyczącego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono na piśmie dnia 6 maja 2003 r., zgodnie z art. 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancelarz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący